

Achtergrond

Taalsteun = denksteun

Taalsteun betekent het bewust hulp aanbieden in het proces van taalverwerking en taalproductie van de leerling binnen de context van het vak. Dat houdt in dat je als docent helpt bij het proces van begripvol lezen en luisteren zowel als bij het spreken en schrijven. Het uitgangspunt is niet de taal zelf, maar begrip en vaardigheid van de vakinhoud, waartoe taal nu eenmaal het instrument is. Omdat taal de manier is om ons denken tastbaar te maken, houdt dit automatisch in dat je met het geven van taalsteun eigenlijk de gewenste denkprocessen van de leerling ondersteunt. Zodra abstracte denkprocessen talig gemaakt worden, zijn ze zichtbaar en kunnen ze bijgesteld worden.

Concrete Tips

Modeling

Een bijzonder effectieve manier van het bieden van taalsteun is het zichtbaar maken van de denkprocessen bij het lezen van een vraag, het lezen van een stukje tekst uit het theorieboek, het schrijven van een antwoord, het uitvoeren van berekeningen, etc. Het is daarbij van belang dat degene die modelt, in dit geval waarschijnlijk de docent, hardop denkt, met aandacht voor alle keuzes die gemaakt worden tijdens het proces. Nadat de leerling dit gewenste proces een paar maal gevolgd heeft, verleg je de actieve rol langzaam naar de leerling toe. Laat de leerling bijvoorbeeld een aantal denkstappen benoemen en/of uitvoeren terwijl jij de rest nog modelt. Het is belangrijk dat de leerling succeservaringen ervaart zodat hij vertrouwen krijgt in het proces; een geleidelijke verschuiving van actieve rol van docent naar leerling is daarom aan te raden.

Gebruik begrippennetwerken

Leerlingen zijn geneigd begrippen los van hun context te leren en te oefenen. Groot is de teleurstelling als dan blijkt dat al deze reproductie niet leidt tot hoge cijfers. Hoe komt dat? Omdat diep begrip van een betekenis altijd inhoudt dat je de betekenis in relatie tot de rest van de vakinhoud kan plaatsen en ook zelf kunt gebruiken in je taalproductie. Door direct in te zoomen op de relatie tussen de begrippen, leg je meteen de noodzakelijke verbanden en sla je de tijdrovende en niet zo effectieve stap van het klassiek 'stampen' over.

Je steunt leerlingen vooral als je ze helpt de relaties tussen begrippen te verwoorden/ verbeelden. Een concept map of begrippennetwerk is daarom een goed uitgangspunt om de hoofdzaken uit de theorie te halen voordat er mee wordt geoefend. Gebruik synoniemen en voorbeelden om lastige begrippen in relatie tot andere begrippen te vereenvoudigen. Leerlingen kunnen de concept-map vervolgens als steuntje er bij houden tijdens de taalproductie: het maken van oefeningen.

Taal jatten

Laat leerlingen steun vinden bij het taalgebruik van een betrouwbare bron. Die bron kan het tekstboek zijn, de vraag van een toets, de docent, of een ander voorbeeld. Laat de leerling gericht zoeken naar bruikbare woorden en zinsconstructies in deze bron om over te nemen.

Vaak zijn bepaalde typen vragen en opdrachten vakspecifiek: die komen dan veelal voor binnen een vakgebied. Dat is mooi, want dan kun je als docent heel gericht laten zien welke vaste formuleringen steeds gebruikt kunnen worden en hoe veel gemakkelijker het dan wordt om te voldoen aan de opdracht en ook nog tijd te besparen.

NT2

Als de voertaal in de les niet de moedertaal van de leerling is, kan het voorkomen dat de leerling, ondanks voldoende voorkennis over dat onderwerp, de stof niet volledig kan opnemen. Digitale hulpmiddelen als Google Translate zijn dan natuurlijk heel handig en ook zeker aan te raden. Vergeet echter niet om daar ook bewust aandacht en tijd voor in te ruimen. Je kunt ondersteunen door te helpen met het sorteren van de essentiële begrippen en het inruimen van tijd voor deze vertaalslag. Voor deze tweetalige leerlingen geldt extra de behoefte aan het kunnen verwoorden van de relatie tussen begrippen.

Leessteun

Modellen, eerder beschreven, is een zeer effectieve vorm van leessteun omdat daarmee de denkstappen van een goede lezer zichtbaar en volgbaar gemaakt worden. Daarnaast helpt het leerlingen om met de vakdocent (kort) stil te staan bij de opbouw van een vaktekst. Daarnaast kunnen richtvragen het begrip bevorderen en vervolgens ook de eigen taalproductie ondersteunen. Een richtvraag zou bijvoorbeeld kunnen zijn: "Wat is het verschil tussen overbevolking en een bevolkingsoverschot?" Als leerlingen het antwoord verwoorden of formuleren zijn ze automatisch de hoofdzaak van een alinea aan het destilleren en hebben ze de juiste vaktaal nodig om dat te kunnen doen.

Sleutelschema's

Een krachtige manier om leerstof zichtbaar te maken is een sleutelschema: een visuele weergave van een conceptuele relatie tussen dingen, gebeurtenissen en situaties. Sleutelschema's helpen leerlingen om de stof te structureren, te verwerken en te verwoorden.

Orgaan	plaats	Functie
Maag		
Lever	Links onder maag	
Dunne darm		Verteert eiwitten en koolhydraten